

15 stycznia 2019 r.

Komunikat KNF dotyczący stanowiska organu nadzoru w sprawie założeń polityki dywidendowej banków komercyjnych, banków spółdzielczych i zrzeszających, zakładów ubezpieczeń i reasekuracji, domów maklerskich, towarzystw funduszy inwestycyjnych oraz powszechnych towarzystw emerytalnych w 2019 r.

Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) na posiedzeniu w dniu 15 stycznia 2019 r. jednogłośnie przyjęła stanowisko w sprawie polityki dywidendowej banków komercyjnych, banków spółdzielczych i zrzeszających, zakładów ubezpieczeń i reasekuracji, domów maklerskich, towarzystw funduszy inwestycyjnych oraz powszechnych towarzystw emerytalnych w 2019 r. Celem polityki dywidendowej prowadzonej przez instytucje finansowe zgodnie z zaleceniami KNF jest zrównoważony i bezpieczny rozwój systemu finansowego. Sytuacja polskiego systemu finansowego jest stabilna. KNF prowadzi ciągły monitoring wskaźników kapitałowych poszczególnych podmiotów tego systemu i w razie konieczności podejmuje stosowne działania zapobiegawcze i prorozwojowe. Każdy z sektorów otrzyma zalecenia w formie pisma Przewodniczącego KNF.

Banki komercyjne

Rekomenduje się, by dywidendę z zysku za rok poprzedzający decyzję mogły wypłacić jedynie banki spełniające jednocześnie poniższe kryteria:

- nie realizujące programu naprawczego¹;
- pozytywnie oceniane
(ocena końcowa BION nie gorsza niż 2,5 – masterskala ocena 1 lub 2);
- wykazujące poziom dźwigni finansowej (LR) na poziomie wyższym niż 5%;
- posiadające współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) nie niższy niż wymagane minimum podwyższone o 1,5 p.p.²:
 $4,5\% + 56\% * \text{add-on} + \text{wymóg połączzonego bufora}^3 + 1,5\%$;
- posiadające współczynnik kapitału Tier I (T1) nie niższy niż wymagane minimum podwyższone o 1,5 p.p.³:
 $6\% + 75\% * \text{add-on} + \text{wymóg połączzonego bufora}^4 + 1,5\%$;

¹ Program postępowania naprawczego/wdrożenie planu naprawy

² 1,5 p.p - zgodnie z art. 142 ust. 4 ustawy Prawo bankowe: przy ocenie sytuacji finansowej banku Komisja Nadzoru Finansowego może brać pod uwagę zachowywanie przez bank wymogu w zakresie funduszy własnych, określonego w ust. 1 pkt 1 powiększonego o 1,5 punktu procentowego.

³ Wymóg połączzonego bufora w wysokości obowiązującej od 2019 r.

- posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) nie niższy niż wymagane minimum podwyższone o 1,5 p.p.³:

8% + add-on + wymóg połączonego bufora⁴ + 1,5%;

Rekomenduje się, by banki spełniające jednocześnie powyższe kryteria mogły wypłacić do 75% wypracowanego zysku za rok poprzedzający decyzję.

Ponadto rekomenduje się możliwość wypłaty do 100% z wypracowanego zysku za rok poprzedzający decyzję przez banki spełniające wszystkie powyższe kryteria z uwzględnieniem, w ramach kryteriów kapitałowych, wrażliwości banku na niekorzystny scenariusz makroekonomiczny⁴.

Dla banków zaangażowanych w kredyty walutowe⁵ stopę dywidendy należy dodatkowo skorygować zgodnie z poniższymi kryteriami:

Kryterium 1 - bazujące na udziale walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych w całym portfelu należności od sektora niefinansowego:

- banki z udziałem powyżej 10% - korekta stopy dywidendy o 20 p.p.
- banki z udziałem powyżej 20% - korekta stopy dywidendy o 30 p.p.
- banki z udziałem powyżej 30% - korekta stopy dywidendy o 50 p.p.

Kryterium 2 - bazujące na udziale kredytów mieszkaniowych walutowych udzielonych w latach 2007 i 2008 w portfelu walutowych kredytów mieszkaniowych gospodarstw domowych:

- banki z udziałem powyżej 20% - korekta stopy dywidendy o 30 p.p.
- banki z udziałem powyżej 50% - korekta stopy dywidendy o 50 p.p.

Kryteria korygujące będą traciły na znaczeniu wraz z postępującą amortyzacją portfela kredytów walutowych.

Powyższe kryteria odnoszące się do wypłaty z zysku za rok poprzedzający decyzję banki powinny spełniać zarówno na poziomie jednostkowym, jak i skonsolidowanym.

Banki spółdzielcze i zrzeszające

Wobec banków zrzeszających rekomenduje się stosowanie ogólnych założeń polityki dywidendowej – takich samych jak w przypadku innych banków działających w formie spółki akcyjnej.

⁴ Wrażliwość banku na niekorzystny scenariusz makroekonomiczny mierzony przy pomocy wyników stress testów nadzorczych definiowany jako: różnica pomiędzy TCR w scenariuszu referencyjnym i TCR w scenariuszu szokowym na koniec okresu prognozy (2020 r.) z uwzględnieniem korekt nadzorczych, pomniejszona o wartość bufora zabezpieczającego w docelowej jego wysokości (2,5%).

⁵ Banki posiadające w portfelu należności od sektora niefinansowego ponad 5% udział walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych.

Rekomenduje się, by dywidendę:

A. do 100% wypracowanego zysku mogły wypłacić jedynie banki spółdzielcze spełniające jednocześnie kryteria: nie realizujące programu naprawczego, ocena końcowa BION nie gorsza niż 2,5 (masterska ocena 1 lub 2 w ramach badania i oceny nadzorczej), posiadające poziom dźwigni finansowej (LR) wyższy niż 5%, łączny współczynnik kapitału TCR nie niższy niż 15,0%, współczynnik kapitału T1 nie niższy niż 13,0%, współczynnik kapitału podstawowego CET1 nie niższy niż 11,5%, niekorzystające z możliwości pomniejszania podstawy tworzenia rezerw celowych.

B. do 75% wypracowanego zysku mogły wypłacić jedynie banki spółdzielcze spełniające jednocześnie kryteria: nie realizujące programu naprawczego, ocena końcowa BION nie gorsza niż 2,5 (masterska ocena 1 lub 2 w ramach badania i oceny nadzorczej), posiadające poziom dźwigni finansowej (LR) wyższy niż 5%, łączny współczynnik kapitału TCR nie niższy niż 15,0%, współczynnik kapitału T1 nie niższy niż 13,0%, współczynnik kapitału podstawowego CET1 nie niższy niż 11,5%.

C. Wypłatę dywidendy z ograniczeniami, biorąc pod uwagę zasadę proporcjonalności oraz specyfikę prawno-organizacyjną banków spółdzielczych, rekomenduje się dla dwóch grup banków spółdzielczych:

1. Banki spółdzielcze nie realizujące programów naprawczych, spełniające kryterium dźwigni finansowej (LR) powyżej 5%, o łącznym współczynniku kapitałowym TCR nie niższym niż wymagane minimum tj. 13,5%, współczynniku kapitałowym T1 nie niższym niż wymagane minimum tj. 11,5% i ocenie BION $\leq 2,50$ będą mogły przeznaczyć na wypłatę dywidendy:

- nie więcej niż 10% zysku netto - w przypadku banków spółdzielczych działających w ramach instytucjonalnych systemów ochrony,
- nie więcej niż 5% zysku netto – w przypadku pozostałych banków spółdzielczych.

2. Banki spółdzielcze nie realizujące programów naprawczych, spełniające kryterium dźwigni finansowej (LR) powyżej 5%, o łącznym współczynniku kapitałowym TCR nie niższym niż wymagane minimum tj. 13,5%, współczynniku kapitałowym T1 nie niższym niż wymagane minimum tj. 11,5% i ocenie BION w przedziale $(2,50 < BION \leq 3,25)$ będą mogły przeznaczyć na wypłatę dywidendy:

- nie więcej niż 2% zysku netto.

Wobec banków spółdzielczych niespełniających kryteriów do wypłaty dywidendy z zysku netto za 2018 r., wzorem lat poprzednich, skierowane zostaną indywidualne wystąpienia UKNF.

Zakłady ubezpieczeń i reasekuracji

Zaleca się, aby dywidendę wypłaciły wyłącznie zakłady, które spełniają wszystkie poniższe kryteria:

- I. otrzymały w ramach BION za 2017 rok ocenę ryzyka dobrą (1,00) lub zadowalającą (2,00);
- II. w poszczególnych kwartałach 2018 roku nie wykazały niedoboru środków własnych na pokrycie wymogu kapitałowego (rozumianego jako maksimum z minimalnego wymogu kapitałowego (MCR) oraz kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR));
- III. w 2018 roku nie były objęte krótkoterminowym planem finansowym lub planem naprawczym, o których mowa w art. 312 i 313 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej;
- IV. według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. wielkość środków własnych bez odliczenia przewidywanych dywidend kształtowała się na poziomie co najmniej 175% wysokości wymogów kapitałowych dla zakładów prowadzących działalność w dziale I oraz co najmniej 150% wysokości wymogów kapitałowych dla zakładów prowadzących działalność w dziale II.

Zakłady spełniające powyższe kryteria powinny ograniczyć wypłatę dywidendy do 75% wysokości zysku wypracowanego w 2018 roku, przy czym pokrycie wymogów kapitałowych dla kwartału, w którym wypłacono dywidendę powinno utrzymywać się na poziomie co najmniej 110%.

Jednocześnie dopuszcza się wypłatę dywidendy równą całemu wypracowanemu w 2018 roku zyskowi (co oznacza, iż nie dopuszcza się wypłaty z pozostałych elementów kapitałów własnych), o ile pokrycie wymogów kapitałowych (po odliczeniu od środków własnych przewidywanych dywidend) na dzień 31 grudnia 2018 r. oraz dla kwartału, w którym wypłacono dywidendę, będzie na poziomie co najmniej 175% dla zakładów prowadzących działalność w dziale I oraz co najmniej 150% dla zakładów prowadzących działalność w dziale II.

Zakłady spełniające powyższe kryteria, przy podejmowaniu decyzji w sprawie wysokości dywidendy, powinny uwzględnić dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2018 rok, wynikające m.in. ze zmian w otoczeniu rynkowym i prawnym.

Domy maklerskie

Zaleca się, aby dywidendę w 2019 roku wypłaciły wyłącznie domy maklerskie, które spełniają łącznie poniższe kryteria:

- A. Dywidendę w kwocie nie wyższej niż 75% zysku netto za 2018 r.:
 - I. dla podmiotów podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 na dzień 31 grudnia 2018 r.:

- współczynnik kapitału podstawowego Tier I wyniósł co najmniej 6%;
 - współczynnik kapitału Tier I wyniósł co najmniej 9%;
 - łączny współczynnik kapitałowy wyniósł co najmniej 14%;
- II. dla podmiotów nie podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 na dzień 31 grudnia 2018 r. wskaźnik będący udziałem kwoty kapitałów własnych w sumie aktywów ogółem wynosi co najmniej 50%;
- III. ostatnia ocena nadzorcza nadana w procesie BION wynosi 1 albo 2;
- IV. podmiot w 2018 roku oraz do dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego i podjęcia uchwały o podziale zysku za 2018 rok nie naruszył przepisów dot. wymogów kapitałowych zawartych w rozporządzeniu 575/2013 i ustawie o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2017 r. poz. 1768 z późn. zm.) oraz przepisów dotyczących limitów dużych ekspozycji.
- B. Dywidendę w kwocie nie wyższej niż 100% zysku netto za 2018 r.:
- I. spełnia wszystkie kryteria wymienione w literze A;
- II. dla podmiotów podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 kryteria, o których mowa w lit. A pkt I, są spełnione na koniec każdego kwartału w 2018 roku;
- III. dla podmiotów nie podlegających normom adekwatności kapitałowej zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 kryterium, o którym mowa w lit. A pkt II, jest spełnione na koniec każdego kwartału w 2018 roku.

Dodatkowo domy maklerskie przy podejmowaniu decyzji dotyczącej wysokości dywidendy powinny uwzględniać dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2018 rok.

Jednocześnie zwraca się uwagę, że domy maklerskie zobowiązane na podstawie obowiązujących przepisów prawa do utrzymywania dodatkowych wymogów kapitałowych powiększają współczynniki, o których mowa w lit. A.I o wysokość dodatkowych wymogów kapitałowych.

Towarzystwa funduszy inwestycyjnych

Na podstawie analizy sytuacji na rynku towarzystw funduszy inwestycyjnych, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów, rekomendowane jest łączne uwzględnienie następujących kryteriów przy podejmowaniu decyzji w zakresie podziału zysku za rok 2018 i jego rozdysponowania w 2019 roku:

- I. w 2018 roku oraz w okresie od początku 2019 roku do dnia podjęcia uchwały o podziale zysku nie zaistniała sytuacja, w której doszłoby do niespełniania ustawowych wymogów kapitałowych;

- II. przy podejmowaniu decyzji dotyczącej podziału zysku towarzystwo powinno uwzględnić dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie dwunastu miesięcy od momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2018 rok, tak aby sposób podziału zysku nie miał wpływu na możliwość spełniania wymogów kapitałowych w kolejnych miesiącach, a także uwzględniał potrzeby związane z planowanym tworzeniem funduszy zdefiniowanej daty i zarządzaniem nimi zgodnie z ustawą z dnia 4 października 2018 r. *o pracowniczych planach kapitałowych* (Dz. U. z 2018 r., poz. 2215, dalej jako „ustawa o pracowniczych planach kapitałowych”);
- III. podjęcie decyzji o sposobie podziału zysku powinno uwzględniać, czy w okresie od dnia podjęcia ostatniej uchwały o podziale zysku nie zostały zgłoszone roszczenia uczestników funduszy inwestycyjnych wobec towarzystwa w związku z nienależytym zarządzaniem funduszami inwestycyjnymi;
- IV. towarzystwa funduszy inwestycyjnych, spełniające warunki, o których mowa w pkt I – III, które zarazem w toku ostatniego procesu Badania i Oceny Nadzorczej towarzystw funduszy inwestycyjnych otrzymały ocenę końcową BION 1 lub 2, mogą rozdysponować - w sposób inny niż przeznaczając zysk netto na utworzenie lub zwiększenie kapitału zapasowego i rezerwowego lub pokrycie straty z lat ubiegłych:
1. maksymalnie 75% zysku netto wypracowanego w 2018 roku, o ile podział zysku nie będzie skutkował zmniejszeniem wskaźnika pokrycia wymogu kapitałowego poniżej poziomu 1,5;
 2. powyżej 75%, ale nie więcej niż 100% zysku netto wypracowanego w 2018 roku, o ile podział zysku nie będzie skutkował zmniejszeniem wskaźnika pokrycia wymogu kapitałowego poniżej poziomu 2
- przy czym wskaźnik pokrycia wymogu kapitałowego liczony jest jako iloraz wartości kapitału własnego towarzystwa i obowiązującego poziomu wymogu kapitałowego.
- V. podejmowane działania, w tym sposób podziału zysku, nie mogą także powodować zmniejszenia wartości posiadanych przez towarzystwo aktywów, charakteryzujących się najwyższym poziomem płynności i bezpieczeństwa, ustalonych jako suma wartości środków pieniężnych, papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski, jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych rynku pieniężnego i funduszy inwestycyjnych, które lokują co najmniej 85% swoich aktywów w papiery emitowane, poręczone lub gwarantowane przez Skarb Państwa, Narodowy Bank Polski lub jednostki samorządu terytorialnego, pomniejszonych o wartość posiadanych akcji własnych, poniżej poziomu stanowiącego 150% obowiązującego towarzystwo wymogu kapitałowego. Przy czym w przypadku towarzystwa funduszy inwestycyjnych, które planuje tworzenie funduszy zdefiniowanej daty i zarządzaniem nimi zgodnie z ustawą o pracowniczych planach kapitałowych, podział zysku nie może jednocześnie powodować zmniejszenia wartości posiadanych przez towarzystwo aktywów płynnych, zdefiniowanych jak wyżej, poniżej poziomu stanowiącego 150% wymogu wynikającego z art. 59 ust. 1 pkt 1 ustawy o pracowniczych planach kapitałowych, odnoszącego się do minimalnego poziomu środków płynnych.

Powszechne towarzystwa emerytalne

Warunkiem koniecznym i zalecanym przez organ nadzoru jest, aby powszechne towarzystwo emerytalne, które będzie podejmować decyzję o wypłacie dywidendy w 2019 r., spełniało równocześnie wszystkie niżej wymienione kryteria:

- kryterium I towarzystwo otrzymało ocenę końcową BION za 2017 r. 1 (dobrą) lub 2 (zadowalającą);
- kryterium II w 2018 r. oraz w okresie od początku 2019 r. do dnia podjęcia uchwały o podziale zysku nie zaistniała sytuacja, w której doszłoby do niespełnienia przez towarzystwo ustawowych wymogów kapitałowych;
- kryterium III według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. wartość kapitałów własnych towarzystwa, powiększona o wartość Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo, stanowiła przynajmniej 1,25% wartości aktywów netto otwartego funduszu emerytalnego zarządzanego przez towarzystwo;
- kryterium IV według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. wartość płynnych aktywów towarzystwa⁶, powiększona o wartość Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo, stanowiła przynajmniej 1,25% wartości aktywów netto otwartego funduszu emerytalnego zarządzanego przez towarzystwo;
- kryterium V towarzystwo otrzymało ocenę cząstkową BION za 2017 r. w obszarze „adekwatność kapitałowa” 1 (dobrą) lub 2 (zadowalającą).

Powszechne towarzystwo emerytalne spełniające powyższe kryteria powinno ograniczyć wartość dywidendy wypłacanej w 2019 r. z zysku pochodzącego z 2018 r. lub z pozostałych elementów kapitału własnego do poziomu nieprzekraczającego 100% wysokości zysku osiągniętego w 2018 r. Wypłata dywidendy nie może także powodować zmniejszenia wartości kapitału własnego i odpowiednio wartości aktywów płynnych, powiększonych o wartość środków Funduszu Gwarancyjnego przypadającą na towarzystwo, poniżej poziomu określonego w kryterium III i w kryterium IV.

Ponadto, podejmując decyzję o wypłacie dywidendy towarzystwo powinno uwzględniać dodatkowe potrzeby kapitałowe w perspektywie jednego roku od daty zatwierdzenia przez walne zgromadzenie akcjonariuszy sprawozdania finansowego towarzystwa za 2018 r., w szczególności potrzeby związane z tworzeniem funduszy zdefiniowanej daty i zarządzaniem nimi zgodnie z ustawą z dnia 4 października 2018 r. *o pracowniczych planach kapitałowych* (Dz. U. poz. 2215). Towarzystwo, które już zarządza dobrowolnym funduszem emerytalnym powinno także uwzględnić ryzyko związane z tą częścią swojej działalności i jej możliwym wpływem na wynik finansowy i sytuację kapitałową.

⁶ Za aktywa płynne mogą być uznane: papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP, należności od OFE tytułem opłaty od składki i opłaty za zarządzanie, środki pieniężne i inne aktywa pieniężne oraz pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe.